Abonamentul
Pentru monarchie:
Pe an 12 cor., 1/2 an 6 cor., 1/4 an 3 cor.
Pentru străinătate:
Pe 1 an 18 frcs., 1/2 an 9 frcs., 1/4 an 4 frcs. 50 cm.
Foea apare în fie care Sâmbătă.

Unirea

Inserţiuni
Un şir garmond: o dată 14 fil., a doua oră 12 fil., a treia oră 10 fil.
Tot ce privesce foea, să se adreseze la »Redacţiunea şi Administraţiunea **Unirii**« în Blaş.

Fóe bisericéscă-politică.

Anul X. | Blaş 27 Octobre 1900. | Numĕrul 43.

Cuceriri.

Maĭ mult ca alte neamurĭ, fraţiĭ magiarĭ sufer de mania de a cuceri pentru naţiunea lor popórĕle conlocuitóre, pe carĭ contopindu-le se ajungă cu timpul la idealul atât de mult dorit, de a esista aci o singură naţiune: marea naţiune magiară.

O parte însemnată a legilor, aduse în deceniul ultim, n'aŭ alt scop, de cât se uşureze tot maĭ mult ajungerea acestuĭ ideal, chiar cu vătămarea şi ştirbirea drepturilor celor alalte naţiunĭ, carĭ ar trebui să fie egal îndreptăţite. Frasa acésta înse de egal îndreptăţit, de mult nu maĭ are nicĭ un rost, căcĭ nime nu vrea să scie, că sînt sub coróna Stuluĭ Ştefan şi alte popórĕ, carĭ aŭ titlu de drept la îngrigire şi sprigin din partea stăpânirii.

Un cas recent ne întăresce şi maĭ mult în convingerea acésta.

E vorba că la Abrud, capitala munţilor apusenĭ, să se ridice un gimnas, de o cam dată inferior. Se înţelege, că după ce statul îl va ridica, caractĕrul luĭ nu póte fi altul de cât magiar.

Aşa raţionéză toţĭ. pentru că am spus maĭ înainte, că statul numaĭ a magiarilor grije o are şi numaĭ interesele lor cércă să le promoveze.

O deputaţie din acele părţĭ a început deja a face visitele pe la factoriĭ dătătorĭ de ton, şi ziarele magiare, luând notiţă de acésta, se întrec în a lua partea deputaţiuniĭ şi a cere guvernuluĭ să nu întârzie cu ridicarea gimnasiuluĭ, căcĭ pentru Abrud acésta e o chestie nu întru atât culturală, cât maĭ ales naţională. Elementul magiar aşa de puternic aci prin aniĭ 60, acum e în decadenţă. Posiţiile perdute de eĭ le-aŭ ocupat alţiĭ şi a le recuceri nu e cu neputinţă, dar e anevoios. Averile magiarilor aŭ apucat în alte mânĭ, carĭ numaĭ de promovarea culturiĭ magiare nu se îngrijesc, şi în chipul acesta cultura acésta a fost împinsă tot maĭ îndĕrĕt, „făcĕnd loc uneĭ alte culturĭ naţionale, care azĭ întru atâta a înaintat, cât a ales Abrudul de locul, unde să se ridice cu timpul primul şi singurul teatru. (?) Şi dacă se va întimpla acésta, şi dacă societatea magiară nu va face nimic pentru salvarea culturiĭ proprii, faptul acesta va fi ultima lovitură de graţie dată caractĕruluĭ magiar acestuĭ oraş, şi de aceea că Abrudul a fost odată magiar, nu se va sci de cât în poveştĭ.“

E frumósă ieremiada acésta şi de bună samă guvernul nu va putea să o asculte nepăsător. Nu vor trece anĭ mulţĭ şi dorinţa magiarilor se va împlini. Şi ridicat odată gimnasiul se va începe şi a dóua operă, munca de contopire a elementuluĭ românesc în naţiunea magiară. Căcĭ proprie ăsta e şi motivul de căpetenie, care a dat impuls aceşteĭ cererĭ.

După ultima statistică, în Abrud şi cele 8 comune, carĭ alcătuiesc cercul Roşia sînt 23361 locuitorĭ, din acestia 2789 sînt magiarĭ şi 266 străinĭ, adecă cu totul ceva preste 3000, în acelaşi timp româniĭ sînt peste 26 miĭ. O ţéră cu mult maĭ înaintată în privinţa culturală ar trebui să fim, dacă putem să ridicăm gimnasiĭ şi pentru treĭ miĭ de locuitorĭ. Dar nu de acésta e vorbă. E vecinicul motiv de cucerire, e dorul de a câştiga pentru eĭ poporul acestor munţĭ, pe unde a rĕsunat maĭ adese dorul de libertate.

„Munţii noştri aur pórtă, noĭ cerşim din pórtă 'n pórtă,“ e tristul cântec al bietuluĭ Moţ desmoştenit, care bate câmpiile Ardealuluĭ, purtându-şi în spate marfa de câţiva zloţĭ. Dar de acestia nime nu se îngrijesce. Las să cerşéscă nepoţiĭ luĭ Horea şi a luĭ Iancu, sórtea lor nime nu le-o pórtă; să sufere, ca să se stingă în peptul lor germenul de vitejiĭ şi fapte marĭ. O singură cale le stă deschisă spre fericire: cultura şi contopirea în marea magiară, atuncĭ şi pentru eĭ va rĕsări sórele buneĭ stărĭ, alt cum nu!

De ce să se îngrijoreze guvernul de sórtea celor 26 miĭ de românĭ? eĭ aŭ aprópe gimnasiul de la Brad, — spun foile magiare. Da, îl, aŭ, dar numaĭ eĭ pot spune, cu câte jertfe l'aŭ ridicat şi cu cât nĕcaz îl susţin. Şi ce a dat guvernul pentru susţinerea luĭ? Se rĕspundă aceĭa, carĭ atât de binevoitor îl cred pe guvern. Se rĕspundă aceĭa carĭ, pe când laudă pe guvern pentru liberalitatea sa, pe atuncia aplaudă pe secuiĭ din Háromszék pentru că cer revisuirea legiĭ de naţionalităţĭ.

Feuilleton.

Bĕtrânul visitiŭ.

(de Jacques Normand.)

— 19—20! În tocmaĭ!

Roger numĕra la masa banceĭ „Credit Lyonais“ a 20 notă de 1000 francĭ. Acesta era un cas norocos, neaşteptat. Unul din losurile sale fusese tras şi 20,000 de francĭ eraŭ câştigaţĭ dintr'una.

Proverbiul vechiŭ: „apele micĭ se scurg în cele marĭ“ se adeverise şi aicĭ; căcĭ Roger era bogat, şi acest câştig, cădut ca din ceriŭ, era un noroc maĭ mult. Dar 20,000 de francĭ îĭ primesce omul totuşĭ bucuros, orĭ îĭ trebue orĭ ba. Şi Roger luă micul pachetaş de bancnote şi îl virî cu sinceră mulţămire în buzunariul din lăuntru al vesteĭ sale, tocmaĭ la inimă, salută fugitiv pe cassariŭ şi părăsi banca.

Ca adevĕrat parisian avea bucurie întru a bate stradele, până ce ajunse în urmă la colţul ministeriuluĭ de marină. Aicĭ se opri şi-şĭ scóse orologiul.

„Cincĭ minute până la 12.“

Îngrijat se uĭtă peste piaţa „de la Concorde“, carea zăcea ca friptă în arşiţa sóreluĭ. Peste acest foculariŭ larg trebuia să trécă, apoĭ încă peste „Champs Elysées“ până să ajungă în fine în raionul „Arc de Triomphe“, la casa sa.

Un fiacăr deschis trecea. El îl chemă, se suĭ şi se aşedă pe perina de pĭele sbîrcită de arşiţa sóreluĭ şi aşa de caldă, în cât credea, că să aprinde sub ea. Îşĭ spuse adresa şi calul porni într'un tropot aşa de mereŭ, în cât maĭ numaĭ cât nu mergea în paş.

La suire Roger nu se uĭtase la trăsură. Acum înse băgă de samă, că e un coş hârbuit, plecat într'o parte, care abia se maĭ ţine pe róte. O lampă lipsia cu totul, cea alaltă era legată cu aţă. Calul corespundea trăsureĭ. De la visitiŭ vedea la început numaĭ un spate mare, încovăiat, de la care spânzura dóuĕ códe dintr'o livrée ponosită. Talia era strinsă numaĭ cu un singur bumb. Capul era acoperit de o pălărie mare de pĭele văpsuită negru, de forma unuĭ horneţ de cuptor, de sub care se iveaŭ nisce suviţe albe de pĕr. În stînga de la acésta figură, ca o unghiţă de pescariŭ, părăsită atîrna sbiciul, plin de tristéţă.

Femeia sa îl aştepta la dejun. Blând şi paţient de la natură, la început Roger se mângăia în speranţa nesigură, că cu timpul calul totuşĭ va prinde paşĭ maĭ repedĭ, aducêndu-şĭ a minte de proverbiul latin: „crescit eundo“; dar din acésta se alese nimic chiar şi după ce ajunse la punctul cel maĭ înalt al stradeĭ.

Atuncĭ îşĭ perdu răbdarea.

„Dar te rog, visitiule, ceva maĭ tare!“

„Pe năduful acesta? Vreaĭ dóră să-mĭ omor calul?“

Aceste cuvinte le zise într'un chip curtenitoriŭ, cordial, cu o vóce slabă şi plină de milă.

Roger era o natură generósă. Se interesa de ómeniĭ de posiţie modestă şi se întreţinea bucuros cu eĭ, căcĭ eĭ îĭ deschideaŭ o lume nóuă şi putea să înveţe de la eĭ maĭ mult, de cât de la semeniĭ seĭ, carĭ maĭ toţĭ se nimereaŭ în acelaşĭ şablon şi pe carĭ îĭ cunóscea saŭ prea bine, saŭ prea puţin spre a se simţi atras cătră eĭ. De astă dată el simţi multă atragere cătră acest brav visitiŭ. Luĭ nu-ĭ maĭ păsa acum dacă

Şi bine fac în sfârşit. De ce ar maĭ şi sta legea de naţionalităţĭ, când şi aşa nime nu îşĭ sparge capul cu esecutarea eĭ. Căcĭ dacă şi l'ar sparge, guvernul ar trebui să scie că datorinţă are să ridice gimnas românesc pentru zecile de miĭ de locuitorĭ românĭ, şi să nu asculte numaĭ de cererile câtorva oficialĭ magiarĭ din acele părţĭ, carĭ nu cultura o doresc, cât maĭ mult mânaţĭ sînt de dorul după cucerirĭ.

Acte sinodalĭ. — Ca rĕspuns la frumósa scrisóre, trimisă de Sfinţia Sa Mitropolitulul Victor, la aniversarea ducentenară a sfinteĭ Unirĭ, Părinţiĭ sinoduluĭ ĭ-aŭ adresat cu dto 26/13 Septembre 1900 următórea scrisóre omagială subscrisă de toţĭ.

Preafericite Părinte!

Literile apostolice, cu carĭ, urmând îndemnuluĭ îngrijireĭ apostolice Te-aĭ îndurat a ne mângăia şi binecuvînta de ună-zi, cu ocasiunea împlinireĭ seculuhuĭ al doilea, de când părinţiĭ nostri aŭ reîncopciat sf. Uniune cu biserica romană, ne-aŭ înveselit cu atât maĭ vîrtos pe noĭ şi pe credinciosiĭ nostri, întru cât, prin acele ni-s'a dat tuturor o nóuă şi strălucită dovadă a osebiteĭ bunăvoinţe, ce Pontificiĭ romanĭ o aŭ faţă de noĭ şi faţă de naţiunea nóstră. Preafericite Părinte! de când părinţiĭ nostri înainte de acésta cu dóuĕ veacurĭ după un interval îndelungat de desbinare şi de plâns cu sângeróse lacrimĭ, aŭ încheĭat unirea cu scaunul roman, neamul acesta ascultător al Românilor, convins fiind, spre a ne folosi de cuvintele Sf. Tale pronunţate cu altă ocasiune, că „dar maĭ mare nu se póte da de la Dumnezeŭ, nicĭ ómenilor singuraticĭ, nicĭ statelor, de cât acela, ca din îndurarea Luĭ să priméscă adevĕrul catolic şi primindu-l cu statornicie să-l păstreze,“ — şi alipit către Pontificiĭ romanĭ, nu numaĭ cu legăturile sângeluĭ, ci şi cu comunitatea credinţiĭ, — a început a străluci prin vîrtuţĭ maĭ înainte necunoscute, pe cum şi prin o civilisaţiune nóuă. De aceea noĭ întrând în al treilea veac de la restaurarea Sf. Unirĭ şi spre a celebra cu vrednicie memoria unuĭ eveniment aşa de însemnat, întrunitĭ în Sinod provincial la Blaş, la scaunul archiepiscopesc şi mitropolitan de Alba-Iulia şi Făgăraş al Românilor de ritul grec, de bucuria cea mare de care sîntem stăpâniţĭ, îndemnaţĭ ne simţim, pentru bunăvoinţa acésta deosebită şi părintéscă faţă de noĭ, proşternuţĭ înaintea Sf. Tale se aducem mulţumita nóstră cea maĭ adêncă, şi imitând esemplul salutar al părinţilor nostri, adunaţĭ în ziua de 5 Sept. v. 1700 cu archiepiscopul de atuncĭ Atanasiŭ în Sinod mare la Alba-Iulia, să ne mărturisim de membriĭ sf. maice biserice catolice, sub ascultarea Pontificilor romanĭ, admiţind, mărturisind şi credênd tóte câte le admite, mărturisesce şi crede aceea sfîntă biserică romană.

Tot cu acéstă ocasiune sîntem în plăcuta posiţie de a comunica cetitorilor nostri şi rĕspunsul Maĭestăţiĭ Sale dat la adresa trimisă cu ocasia serbărilor ĭubilare.

Magyar kir. vallás és közoktatásügyi Minister. 3995. eln. szám.

Méltóságos Érsek, Metropolita Ur!

A Felség személye körüli minister ur Ő Császári és Apostoli Királyi Felsége kabineti irodájának f. hó 20-án 4. sz. a kelt közleménye alapján arra kért föl, hogy a gyulafehérvári és fogarasi főegyházmegyének Méltóságod táviratában foglalt hódolo nyilvánitásáért Ő Császári és Apostoli Királyi Felségének a legmagasabb köszönetét kifejezzem. Fogadja Méltóságod kiváló tiszteletem őszinte nyilvánitását. — Budapesten, 1900 Október hó 1-én. A minister meghagyásából: Molnár sk. ministeri tanácsos, elnöki titkár.

Méltóságos és Főtisztelendő Dr. Mihályi Viktor gyulafehérvári gör. kath. érsek és metropolita úrnak, Balázsfalván.

Congresul bisericiĭ gr. ort. — Sâmbătă s'a încheiat la Sibiŭ congresul bisericiĭ gr. ort. Remarcăm din celea petrecute acolo, interpelaţia dep. Cosma în afacerea renteĭ şcólele de la Braşov. După o întroducere istorică asupra statuluĭ chestiuniĭ dl Part. Cosma întrébă pe Mitropolit, dacă e adevĕrat că s'a complanat acésta afacere şi dacă e adevĕrat că din capitalul dat ca despăgăbire s'a înfiinţat o fundaţiune, depusă şi administrată de Ministeriul de culte, şi că biserica Stuluĭ Nicolae din Braşov, care primesce interesele aceteĭ fundaţiunĭ e obligată să deie socotelĭ documentate în fie care an despre chipul cum folosesce aceĭ banĭ, şi dacă în sfîrşit s'a comunicat textul aceleĭ învoielĭ internaţionale cu Consistoriul şi biserica proprietară?

Mitropolitul a cerut timp de gândire. În şedinţa de Vinerĭ a rĕspuns, că complanarea s'a făcut şi că e adevĕrat că averea fundaţiuniĭ e depusă la cassa statuluĭ, că să administréză acolo şi că pe calea consistoriuluĭ să daŭ samă de banĭ. Actul de complanare între celea dóuĕ guverne înse, spune că nu l'a primit.

Interpelantul ĭa rĕspunsul spre sciinţă şi constată, că nefiind afacerea finalisată nu póte propune începerea paşilor pentru sanarea ranelor causate autonomieĭ.

Congresul acceptéză aceste vederĭ şi ĭa şi el rĕspunsul spre sciinţă.

Altă chestiune importantă a fost hotărîrea pentru înfiinţarea alor treĭ episcopiĭ nóuĕ.

În şedinţa din 18 crt. comisia organisătóre prin referentul sĕŭ dl Cosma, după ce a pertractat raportul Consistoriuluĭ a propus următórele: Congresul decide înfiinţarea a treĭ eparchiĭ nóuĕ pe teritoriul mitropolieĭ, şi anume: una cu reşedinţa în Timişóra, alta în Oradea şi a treia în Cluş. În acest scop însărcinéză Consistoriul mitropolitan să elaboreze un plan esact şi detăiat asupra moduluĭ şi condiţiunilor de realisare practică a celor treĭ eparchiĭ, arătând mij-

---

soţia-sa va deveni împacientă; nu, dacă dejunul va trebui să steĭe maĭ mult la foc, ca altă dată. Nu putea dóră să nenorocéscă calul bietuluĭ om.

„Aşa dară mână cum vreĭ, numaĭ să ajungem odată!“

Între visitiŭ şi óspele sĕŭ. — dacă pe căldura acésta tropică e ĭertată espresiunea, — se frânse ghiaţa. Visitiul se întórse maĭ de tot spre óspe, ca să pótă rĕspunde maĭ bine şi în posiţia acésta se începu următórea conversare:

„Un zăduf nebun, ca şi când am fi la Senegal!“

„Aĭ fost DTa la Senegal?“

„D'apoĭ firesce, dóră d'aĭa sum Breton din St. Malo, şi am servit ca marinar.“

„Şi acum eştĭ visitiŭ?“

„Deja din 1855.“

Trăsura ajunsese pe ridicătura, unde se află vechiul palat industrial. Visitiul arĕtă cu sbiciul spre acela.

„Acolo a fost expoziţia în 1855. Atuncĭ făceam noĭ încă bune daravere. Cea din 1867 încă a maĭ mers, în 1878 încă n'a fost rĕŭ, dar în 1889 nu se maĭ putea face nimic.“

„Eŭ credeam din contră . . . . .“

„Concurenţa Domnule, a avut câştigul! Aŭ fost prea multe omnibuse şi tramvaiurĭ. Cu deosebire aceste! Vaĭ, la ómeniĭ, carĭ le-aŭ scornit aceste, ar trebui să li-se taĭe capul! Şi acum maĭ vin încă şi cu rotiţele lor şi cu automobilele!“

„De câţĭ anĭ veĭ fi DTa?“

„Mĕ apropiŭ de al 74-lea.“

Roger, — care era în deplină vigóre şi n'avea de cât 35 anĭ şi pe lângă aceea putea duce o viéţă fără de grijĭ şi fericită, simţi o adêncă compătimire faţă de sórtea acestuĭ moşnég sdruncinat de anĭ, carele şi acum maĭ era constrins să lucre.

Trăsura trecuse de raionul exposiţieĭ. Calul prinse la paşĭ, căcĭ calea începuse a să pleca la vale.

După o pausă bĕtrânul începu éră-şĭ:

„E o căldură cât aĭ putea căpĕta insolaţie!“ — Luă pălăria de pe cap, o puse lângă sine pe capră şi scoţind o năframă mare vĕrgată, obosit şi slăbit îşĭ şterse fruntea ardĕtóre, acoperită de sudorĭ ca bobul de marĭ.

„Şi pentru ce nu porţĭ pălărie de paie?“ întrebă Roger.

„Ţ'oĭ spune Domnule! din respect către clienţĭ. Sînt între eĭ uniĭ, carĭ nu vĕd bucuros acésta. Nu maĭ de mult de cât ĭerĭ, îmĭ pusesem o pălărie de paie, de tot nóuă, care mĕ costase mulţĭ banĭ, era cu păreţĭ laţĭ şi cu petele, cam aşa cum pórtă pescariĭ.

Pălăria era aievea ceva „aparte“ şi de tot uşóră. — Destul, că vine colo un servitor şi mĕ duce la „Rue Marbeuf“. Ajung acolo, servitorul firesce în trăsură, căcĭ aşa li năravul, când se pot preumbla fără să plătéscă. — O cuconiţă mică, frumuşică, aştepta deja în uşă.

„Ce-ĭ asta? — zise ea rece servitoruluĭ — Un visitiŭ cu pălărie de paie? Iosife, sciĭ dóră bine, că eŭ aşa ceva nu pot suferi!“

Un ast fel de gărgăun îĭ întrase cuconiţeĭ în cap. Ce poţĭ face la aşa ceva? Servitorul bombăni încet câte-va sudălmĭ şi-mĭ dede 15 sous, pentru că îmĭ perdusem calea până acolo.“

„Eĭ, pentru ce te plângĭ adecă?“ zise Roger rîdênd. „Cincĭ saŭ şese clienţĭ de acestia pe zi — şi DTa facĭ daraverĭ splendide fără a obosi calul.“

Sĕrmanul moşnég nu înţelese gluma.

„Nu, asta nu merge, pe clienţĭ nu trebue să-ĭ supere omul!“ şi încetinel îşĭ puse éră pălăria négră pe cap.

Prin cuvintele acestea visitiul câştigase deplin simpatia luĭ Roger. Acesta maĭ era încă unul din soĭul acelora, carĭ nu aveaŭ nimic comun cu tineriĭ visitiĭ moderni, carĭ cu musteţa resucită şi cu ţigareta în gură paradéză pe capră cu piciórele peste olaltă.

„Adunatu-ţ'aĭ DTa ceva cel puţin pentru bĕtrâneţe? Că dóră nu poţĭ tot într'una să lucrezĭ!“

(Va urma.)

lócele și garanțiile de înființare și susținere. Acest plan să-l subșternă proximuluĭ congres.

După o îndelungată și vină desbatere, congresul a primit întru tóte propunerea comisiuniĭ.

Cătră un noŭ ideal. — Reacțiunea contra ideilor positiviste și materialiste în chestiunĭ de religie, începe a-șĭ arăta ródele sale binefăcĕtóre chiar și la frațiĭ din România. Reîntórcerea la sentimentele religióse e cea maĭ sigură garanție, că un noŭ ideal începe a încolți în inimile ómenilor de din colo carĭ doresc sincer progres și cultură. De multă vreme pe marca primuluĭ rege al Românieĭ stăteaŭ frumósele cuvinte „Nihil sine Deo", dar nu era cine să le cetéscă și cetindu-le să le simtă și pună în practică. În chipul acesta prăbușirea morală era de o imperativă necesitate.

De o vreme în cóce înse reîntórcerea acésta spre isvorul curat al învĕțăturilor religiuniĭ creștine ésă tot maĭ mult în primul plan. Și azĭ cu bucurie salutăm apariția foiĭ „Apostolul", înființată chiar cu acéstă menire și pusă sub redacția unuĭ comitet compus din ceĭ maĭ talentațĭ bărbațĭ eclesiasticĭ.

Din lungul program lăsăm să urmeze câte va pasagiĭ. Cetitoriĭ nostri se vor alătura la noĭ în bunele speranțe ce punem în acéstă fóie.

Să dăm cuvîntul comitetuluĭ de redacție:

Ce vrem? Un vînt puternic de idealism a început de la o vreme să bată în apusul Europeĭ.

După un timp atât de îndelungat, în care „necredința savantă" și ironia volteriană treceaŭ drept semnul dinstictiv al superiorităţiĭ intelectuale, o reacțiune simțitóre începe să se producă, în sensul concepțiunilor idealiste.

În știință, în artă și în literatură, în politică chiar, idealismul renaște ca o protestare energică și fecundă, în potriva spirituluĭ îngust imprimat în tóte direcțiunile cugetăriĭ contemporane de filosofia antichreștină a véculuĭ XVIII.

Doctrina positivistă, acéstă „religiune a materieĭ", pentru care în afară de ceea ce experiența constată și sîmțurile ne dovedesc, nu póte să maĭ existe nimic, începe să pérdă pe fie ce zi din terenul câștigat, pentru a face loc credințiĭ iresistibile într'o causă invisibilă, superióră și regulătóre a întreguluĭ univers.

Numĕrul din ce în ce maĭ considerabil al gânditorilor din Apus, carĭ aŭ sfĕrmat urma orĭ căreĭ îndoelĭ și aŭ primit acéstă mîntuitóre credință precum și numĕrul, nu maĭ puțin considerabil, al celor carĭ, șovăitorĭ încă, încércă să afle în doctrine exotice orĭ straniĭ isvorul după care tînjesc sufletele lor însĕtate de lumină și de adevăr, dovedește, pentru ceĭ carĭ pot și vor să înțălégă, că omenirea, neîndestulată de cultul deprimant al materieĭ, începe să dea sĕmnul uneĭ fericite întórcerĭ la ideile marĭ și sĕnătóse din care s'a hrănit, cu atîta înviorătóre dragoste, dealungul vĕcurilor apuse.

Și întórcerea acésta nu va întîrzia de a deveni complectă și definitivă. Șovăitoriĭ, carĭ caută airea pacea și mulțămirea sufletuluĭ, vor vedea, în cele din urmă, că aceea ce în van speră să afle în altă parte o pot găsi, la îndemînă și din belșug, în divina învĕțătură a Mîntuitoruluĭ.

Creștinismul póte îndestula prin grandiósa luĭ concepțiune trĕbuința metafisică a celuĭ maĭ mare cugetător, a unuĭ Blaise Pascal, pe cum o îndestuléză și pe a celuĭ maĭ umil și maĭ simplu dintrĕ muritorĭ.

Cât despre înălțimea luĭ morală, „Predica de pe munte" stă și astăzĭ, pe cum va sta de a pururĭ, nu numaĭ ca culmea etică, ce ĭ-a fost vre-o dată îngăduit umanitățiĭ să întrezăréscă, dar și ca isvorul nesĕcat, din care vecĭnic vor curge infinite aplicațiunĭ.

După nóuĕsprezece vécurĭ de la aparițiunea eĭ, într'un colț depărtat și obscur al Palestineĭ, doctrina care a preschimbat lumea din temeliĭ, îmbunătățind pe individ și perfecționând spețа, rămîne tot țărmul binecuvîntat al mîntuințeĭ nóstre.

„Luațĭ jugul meŭ preste voĭ, — grăia divinul Mîntuitor al lumiĭ — și vĕ învĕțațĭ de la mine, că sînt blând și smerit cu inima, și vețĭ afla odihnă pentru sufletele vóstre; că jugul meŭ este bun și sarcina mea ușóră."

Veac după veac să strecóră și să perde în neantul trecutuluĭ și jugul divin nu se clintește. Tot maĭ blînd și maĭ cuprindĕtor impresóră el grumazul uriaș al creștinătățiĭ, căcĭ sub dulcea luĭ povară inimile se rĕcoresc, mințile se limpezesc sufletul se avîntă în regiunile senine ale Idealuluĭ".

Noĭ și Bulgariĭ.

(Continuare.)

În adevĕr, în provinciile dunărene ale imperiuluĭ roman de la Constantin în cóce, biserica creștină, cu limbă latină, se găsește în stare de înflorire până la aședarea Slavilor pe la începutul seculuĭuĭ VII. Episcopiĭ din aceste părțĭ scriaŭ latinesce, aicĭ evangelia luĭ Christos se predica latinesce, căcĭ populațiunea era romanică. [1]) Diecesa *Dacieĭ* (compusă din provinciile: Dacia ripensis, Dacia mediterana, Dardania cu Moesia superior, Praevalitana și o parte din Macedonia), ca și diecesa *Macedonieĭ* (Macedonia, Thesalia, Epir, Achaia, Creta) ambele formând prefectura *Illyricum*, era sub jurisdicțiunea scaunuluĭ patriarchal al Romeĭ. Patriarchul de Constantinopol nu avea în Europa, de cât Thracia cu Moesia inferióră și Scythia (= Dobrogea). În Illyricum, patriarchul Romeĭ avé ca vicar al sĕŭ pe archiepiscopul de Thesalonic, constatat în acéstă calitate, fără întrerumpere, din secolul IV până în secolul VI. [2]) Când împĕratul Iustinian înființéză, în locul sĕŭ natal (Tauresium) în Dacia Aureliană, archiepiscopatul Primeĭ Iustiniane (535), el supune acestuĭ archiepiscopat latin și subordinat Romeĭ, provinciile: Dacia mediteranea, Dacia ripensis, Mysia secunda (= inferior), Dardania, Praevalitana, Macedonia secunda, partea Pannonieĭ pe la Sirmium, împreună cu câteva puncte din nordul Dunăriĭ, cuprinse în fortificațiunile dunărene. (Novella XI.) Vicariatul patriarchal al Romeĭ în Illyricum trece apoĭ la archiepiscopul Primeĭ Iustiniane, care esercită acéstă funcțiune până la desființarea archiepiscopatuluĭ în secolul VII. [3]) Așa continuă să prospereze biserica romană în provinciile dunărene ale imperiuluĭ până la începutul secoluluĭ VII, când invasiunea Slavilor face să dispară archiepiscopatul Primeĭ Iustiniane, cu celelalte episcopate latine luĭ subordinate din părțile ocupate de păgânĭ.

În urmă, creștiniĭ din aceste părțĭ atârnă érăși de archiepiscopatul de Thesalonic, care continuă a fi sub jurisdicțiunea Romeĭ. [4]) Pe tîmpul luptelor iconoclastice (726—842), Illyricul byzantin se desfăcu de Roma, după ce împĕratul Leon III Isaurul îl puse (733) sub jurisdicțiunea patriarchatuluĭ Constantinopolitan. [5]) Dar acéstă mĕsură nu avé sancțiune canonică și n'a fost recunoscută de papa. Întru cât ea a putut să aibă atuncĭ vre-o urmare și pentru țerile dunărene ocupate de Slavĭ și Bulgarĭ, dependente de archiepiscopatul de Thessalonic ca părțĭ ale vechiuluĭ Illyricum, nu putem ști în lipsă de mărturiĭ istorice. Înse este cert că Roma n'a renunțat la dreptul sĕŭ de jurisdicțiune în aceste părțĭ. Încă în anul 860, papa Nicolae I orânduește pe archiepiscopul de Thessalonic — *„more vetere"* — ca vicar al scaunuluĭ din Roma în provinciile Illyriculuĭ: „Epir, Macedonia, Thessalia, Achaia, Dacia ripensis, Dacia Mediteranea, Moesia, Dardania, Praevalitana". [6]) Patru anĭ în urmă se face creștinarea Bulgarilor (864), care a hotărît apoĭ și sórtea bisericeĭ nóstre.

Pe timpul de înflorire a bisericeĭ romane în sudul Dunăriĭ, creștinismul se propagă de acolo, cu zelul ce-l caracteriséză în primele secole, și în nordul fluviuluĭ. Așa s'aŭ încreștinat Goțiĭ din Dacia, lucru care nu póte să fi rĕmas fără influență și asupra elementuluĭ indigen de sub stăpânirea lor. Așa s'aŭ făcut și creștiniĭ dintre Hunĭ (prin care trebue se înțelegem maĭ ales neamurĭ supuse stăpâniriĭ acestora), menționațĭ la scriitorĭ contemporanĭ pe la începutul secoluluĭ V. [7])

Propagarea creștinismuluĭ în nordul Dunăriĭ a urmat parte prin contactul neîntrerupt cu provincialiĭ creștinĭ din imperiul roman, parte prin nenumĕrațiĭ captivĭ romanĭ adușĭ din imperiu. Despre propaganda făcută aicĭ de captiviĭ romanĭ avem mărturiĭ directe. Viața s. Dimitrie de la Thessalonic (în cartea II a miraculelor, scrisă pe la începutul secoluluĭ IX) arată forte lămurit că numĕroșiĭ captivĭ transportațĭ „peste Dunăre" de Avarĭ, din provinciile dunărene ale imperiuluĭ roman, aŭ respândit credința creștină între neamurile supuse Avarilor, așa în cât în secolul VII există în aceste părțĭ, după spusele eĭ, „un popor creștin fórte numĕros și mare". [8]) Este remarcabil că chiar în Thessalonic, de care archiepiscopat atârna pe atuncĭ creștiniĭ din părțile dunărene, se avea știre despre acésta. Din altă parte aflăm, că pe la începutul secoluluĭ IX, și captiviĭ transportațĭ de Bulgarĭ în nordul Dunăriĭ (*εἰς Βουλγαρίαν ἐκεῖθεν τοῦ Ἴστρου ποταμοῦ*) fac o vie propagandă creștină, care începu să atragă chiar și pe Bulgarĭ. [9])

Propagatoriĭ creștinismuluĭ în părțile dincóce de Dunăre fiind maĭ ales din provinciile cu episcopate latine și supuse Romeĭ, este învederat că eĭ l'aŭ respândit în formă latină. Și dacă Slaviĭ din Pannonia și peninsula balcanică aŭ primit, sub influența bisericeĭ romane din Illyricum, primele elemente creștine în formă latină, cum arată unele cuvinte creștine de origine romană în limba lor, [10]) cu atât maĭ mult Româniĭ din Dacia, de aceeașĭ limbă cu frațiĭ lor creștinĭ din imperiu.

(Va urma).

---

[1]) Cf. *Jung*, Die romanischen Landschafte des romischen Reiches. Innsbruck 1881, pag, 374. *Jireček*, Geschichte der Bulgaren. Prag. 1876. pag. 66.

[2]) *Jaffé*, Regesta Pontificum Romanorum. Lipsiae 1888 (ed. II.) tom. I, pag. 37—108. t. II. p. 733. a. 369—520.

[3]) *Jaffé* 1, p. 151—208. a. 591—602.

[4]) *Jaffé* I. p. 223. a 625. V. 231. a 649.

[5]) *Le Quien*, Oriens Christianus I, 96—97.

[6]) *Migne*, Patr. lat. XIX, 773. *Jaffé* I, 343.

[7]) Hieron. 107. *Migne*, Patr. lat. XXII, 870. Orosius VII, 41. *Migne*, Patr. lat. XXXI, 1168.

[8]) *Migne*, Patrologia graeca CXVI, 1361 squ.

[9]) *Stritter*, Memoriae populorum olim ad Danubium incolentium, II, 553—558. 563 squ.

[10]) *Miklosich*, Die christliche Terminologie der slavischen Sprachen. Denkschriften der k. Akademie der Wissenschaften. Ph.-hist. Cl. XXIV. Viena 1876.

Revistă politică.

Din Patrie. Comisiunea judiciară a dietei ungare, a sfârşit desbaterea asupra proiectului despre înarticularea în lege a căsătoriei moştenitoriului de tron, primindu-l în general şi în special. Zilele acestea va fi discutat în plenul dietei.

În congregaţiunea comitatului Trei scaune, mai în zilele trecute secuii aŭ decis să ceară revisuirea legii de naţionalităţi. Tot o dată s'aŭ hotărît să trimită acest conclus al lor la tóte congregaţiunile comitatense.

Austria. În Austria tóte partidele se pregătesc pentru lupta electorală. Alegerile se vor face la sfârşitul lunei lui Decembre şi începutul lui Ianuar. Tóte partidele ţin conferenţă în care îşi precisézǎ ţinuta.

De curênd aŭ ţinut şi partidul progresiştilor germani, o conferenţă în care presidentul în vorbirea de deschidere, a accentuat necesitatea luptei ce tóte partidele germane trebue să o pórte în potriva Cehilor. Conchiḑênd din acestea, putem proroci cu siguranţă, că şi „Reichsrathul“-ul viitor va fi ca şi în trecut, necapace de muncă seriósă, căci de o înţelegere între cehi şi germani, nici vorbă nu póte fi.

Germania. În Germania în locul lui Hohenlohe, a fost numit de cancelar al imperiului contele Bülow, care şi până acum, a arĕtat succese frumóse pe terenul politicei esterne. Retragerea lui Hohenlohe n'a fost provocată de consideraţii politice, el s'a retras din motivul că era deja bĕtrân şi slăbit. Bülow a fost felicitat de Împĕratul-Rege al nostru, şi de toţi domnitorii cărora împĕratul Wilhelm le-a notificat numirea lui Bülow. Se zice că convenţiunea dintre Anglia şi Germania în chestia chineză ar fi opera lui Bülow.

România. Parlamentul din România, convocat în sesiune estraordinară, terminându-şi lucrările, a fost închis.

În mesagiul de tron se esprimă mulţumită deputaţilor, cari în timpul verii ocupaţi fiind, totuşi aŭ sacrificat interesele lor private, binelui de obşte, contribuind ast fel la îmbunătăţirea situaţiunei financiare a ţĕrii.

În afacerea asasinilor lui Mihăilean, curtea de apel, a relegat judecarea causei la curtea cu juraţi a tribunalului de Ilfov (Bucuresci).

Acusat e şi Boris Surafow, president al comitetului macedo-bulgar. Pertractarea se va începe în 14 Nov. st. n. şi probabil va dura mai multe zile.

China. Mare sensaţie a făcut în lumea diplomatică convenţia încheiată între Germania şi Anglia în chestiunea chineză. Ambe puterile se obligă să nu cuprindă teritor chinez, şi să-şi apare imprutat interesele în China.

Convenţia acésta a surprins cu deosebire pe Rusia şi Franţa. Austria şi Italia se vor alătura la convenţie, fiind că fac parte din tripla alianţă. Statele-Unite, încă aŭ declarat că primesc principiile convenţiunei.

De o cam dată pertractările de pace în Peking aŭ fost amânate. Se zice că generalul Waldersee, ar fi declarat că consideră rĕsboiul din China de sfârşit şi aştéptă a fi rechemat.

Corespondinţe.

Sfinţire de biserică.

Oarda de sus 16 Oct. 1900.

Despre o sută ani de grele încercări mărturisea o modestă bisericuţă, ridicată în comuna nóstră, vorbea despre sfînta nóstră legătură cu Roma. Furtunile veacului o sguduise din temelii şi pioşii noştri credincioşi mai că nu mai aveaŭ unde să se întrunéscă, spre a preamări pe Cel de sus. Ridicarea unei nóuĕ biserici era zilnicul oftat al fie căruia. Rugăciunea şi munca ne-a ajutat. De abia sînt patru luni de când am delăturat ultimele remăşiţe ale vechei nóstre biserici, şi în locul ei s'a ridicat o frumósă şi destul de spaţiósă biserică de piatră. Mic cu mare şi-a dat obolul pentru ridicarea acestei biserici şi între toţi atât cu sfatul cât şi cu însemnatul ajutor material a premers iubitul nostru jude comunal şi curator primar *Artemie Stoia.*

Duminecă în 14 Octobre, zi de îndoită sĕrbătóre a fost pentru credincioşii noştri. De îndoită sĕrbătóre, fiind că ne-a fost dat a primi în sinul nostru pe Mon. dn Alesandru Dobrescu, încredinţatul Escelenţii Sale pentru sĕvîrşirea actului sfinţirei bisericii şi fiind că cu acésta ocasie am putut sĕrbători în noua nóstră biserică ducentenarul sfintei nóstre uniri. Spaţiósa şi bine îngrijita curte a bisericii era plină de lume de aici din comună, din Alba-Iulia şi alte sate. Asistat de On. domn Ioan Bitea, parochul Cutului, Ioan Pop parochul Daiei şi parochul local Avram Stoian, dl Alesandru Dobrescu începe actul sfinţirei.

Cântările le conduce învĕţătorul din Cut. Apa fiind deja sfinţită se încunjură biserica, se cetesc Evangeliile şi se stropesce biserica cu apa sfinţită. Continuându-se apoi serviţiul divin, după cetirea sfintei evangelii dl vice-protopop lăsând să se cetéscă prin preotul Bitea, scrisórea Escel. Sale prin care împărtăşesce binecuvîntarea sa tuturor credincioşilor, ţine o frumósă şi instructivă predică. Arată cum trebue păzită sfînta nóstră credinţă către biserica mamă, desluşesce datorinţele credincioşilor şi mulţumesce tuturor acelora, cari aŭ contribuit la ridicarea sfîntului locaş dumnezeesc.

Se cetesce apoi lista binefăcĕtorilor între cari merită amintire judele Artemie Stoia, Ioan Pleşa, notar, Irimie Opriţa, Niculaŭ Rus ziditorul bisericii, Ioan Bota din Alba-Iulia şi Basiliŭ Hăţegan notar şi alţii. Dl Protopop află ocasia acésta de binevenită ca să espună, după cetirea listei donatorilor, într'o frumósă vorbire, binefacerile ce le-a revĕrsat asupra nóstră sfînta nóstră unire cu Roma, scutul puternic ce ni-l'a dat tot deuna biserica apostolului Petru şi renoita asigurare, chiar acuma, cu ocasia iubileului, despre via interesare ce ni-o pórtă sfîntul Părinte capul vĕḑut al bisericii nóstre.....

La eşirea cu darurile a fost amintit şi Mitropol. Atanasiŭ.

Cătră amézi actul sfinţirei fiind terminat, poporul mulţumesce călduros dlui Protopop, care cu mult zel şi abnegaţiune lucră la ridicarea morală şi materială a credincioşilor din tractul sĕŭ.

Deşi în condiţiuni materiale fórte modeste, preotul local întrunesce în şi mai modesta sa locuinţă pe preoţii celebranţi, fruntaşii comunei şi pe străinii veniţi să asiste la actul sfinţirei.

În decursul prânzului dl Dobrescu ridică glasul sĕŭ spre a esprima omagiile sale Escelenţii Sale, prealuminatului archipăstor al sfintei nóstre biserici şi îi doresce mulţi fericiţi ani de păstorire, spre preamărirea lui Dumnezeŭ şi prosperarea poporului nostru. Preotul local salută pe delegatul Escel. Sale şi a Prea vener. Consistor, dorindu-i să pótă sfinţi încă multe biserici şi mulţumindu-i pentru sfatul şi stăruinţa neobosită cu care a urmărit de la început ridicarea bisericii. Dl notar Hăţegan salută preoţii pentru zelul şi lucrarea îndreptată spre crescerea şi luminarea poporului nostru. Parochul Ioan Bitea a adus meritate laude şi mulţumite întreprinḑĕtorului Niculaŭ Rus, care nu numai că a sĕvîrşit zidirea frumósă şi trainică a bisericii pentru o plată de tot modestă, dar a mai dăruit din al sĕŭ propriŭ sfînta cruce de la altar pe cum şi alte lucruri. . . .

Tot în decursul mesei óspeţii aŭ fost surprinşi cu dóuĕ telegrame.

Doi buni creştini originari de aici, dar depărtaţi, a nume: George Stoian, şef de staţie în Buzĕŭ şi Nicolaŭ Dreghici, funcţionar în Becicherecul-mare îşi arĕtară dragostea faţă de neamul lor trimiţênd, cel dintâiŭ pe lângă o căldurósă salutare 100 franci, ér al doilea 20 coróne spre scopurile sfintei biserici. Donatorii aŭ fost viŭ aclamaţi.

Spre închiere notez, că comuna nóstră bisericéscă numĕră la 60 de familii. Ómenii sînt sirguincioşi şi morali. Fie, ca toţi credincioşii noştri să urmeze frumósa pildă ce o dă judele comunal dl Artemie Stoia, acest fruntaş al comunei, care atât faţă de sfînta biserică îşi cunósce datorinţele, dar şi faţă de popor, servindu-i ca esemplu în lucrarea raţională a pămîntului, în conducerea economiei şi alte celea.

Dumnezeŭ să ne ajute, să putem saluta începutul ducentenarului al treilea al reunirei nóstre şi cu o şcólă frumósă, ceea ce cu ajutorul Celui de sus şi al ómenilor doritori de înaintare, sperăm mult.

A. S.

Conferinţă preoţéscă.

Tr. Surduc, diec. Gherla.

Preoţii tractului Surduc, conform decisiunei aduse în conferinţa de primăvară şi-aŭ ţinut conferinţa de tómnă la 30 Septembre st. n. a. c. în parochia Surduc, cu care ocasiune şi-aŭ manifestat omagiul şi recunoscinţa pentru binefacerile, ce în decurs de doi secoli le-a revărsat s. Unire asupra poporului românesc.

La acéstă conferinţa, aŭ fost presenţĭ următoriĭ Domnĭ preoţĭ tractualĭ: M. On D. *Vasiliŭ Pop*, adm. of. protopop a tr. Surducului şi preot în Cristolţel. *Pachomiŭ Pop*, notar tractual şi preot în Lozna-mare. *Gavril Popoviciŭ*, preot în Briglez. *Daniil Rus*, preot în G.-Muncel. *Ioan Pocol*, preot în Buzaş. *Iulian Ancean*, preot în Surduc. *Nicolaŭ Popoviciŭ*, preot în Solomon. *Alecsandru Florian*, preot în Prelucĭ şi *Iacob Marga*, preot în Zalha.

Aŭ maĭ participat ca ôspeţĭ din tract. Ciocmanuluĭ: *Tit Trif*, preot în Ciocman şi din tr. Napradeĭ *Demetriŭ Sav*, preot în Poiniţă.

În ziua sus amintită la 7 óre diminéţa, s'a celebrat s. Liturgie commemorativă, pontificând dl protopop Vasiliŭ Pop cu asistinţa preoţilor tractualĭ. La ieşirea cu darurile s'a pomenit Papa Piu al IX restauratorul provinciei mitropolitane şi în Domnul adormiţiĭ: Teofil şi Atanasie, întemeietoriĭ s. Unirĭ. După rugăciunea Amvonuluĭ s'a cântat prin preoţiĭ celebranţĭ Doxologia cea mare şi s'aŭ cetit şi rugăciunile de la litie. La finea s. Liturgiĭ, Ioan Pocol preot în Buzaş, a ţinut vorbirea ocasională, arătând binefacerile ce le-a revĕrsat s. Unire asupra poporuluĭ românesc. Vorbirea a fost ascultată cu încordată atenţiune de către auditori. La serviciul divin a participat poporul credincios din Surduc şi jur şi inteliginţa din loc în numĕr complet.

După s. liturgie s'a început conferinţa. Din protocolul conferinţeĭ aflu cu scop a comunica în estras punctele maĭ însemnate şi decisiunile aduse prin membriĭ conferinţeĭ.

M. O. D. Vasiliŭ Pop, adm. of. prot. ca president al conferinţeĭ, prin o cuvîntare festivă şi fôrte acomodată zileĭ de astăzĭ, în nex cu serbările ducentenare ale s. Unirĭ, arată fôrte frumos însuşirile şi strălucirile bisericeĭ celeĭ adevĕrate a luĭ Christos, preamărind pe întemeietoriĭ s. Unirĭ Teofil şi Atanasie şi urmaşiĭ glorioşĭ în scaunele acelora şi face deducţiune la efectele folositôre provenite prin s. Unire pe terenul bisericesc, cultural şi naţional.

Conducerea protocoluluĭ conferinţeĭ se concrede notaruluĭ tractual Pachomiŭ Pop.

Înainte de tôte preoţiĭ tractuluĭ Surduc întruniţĭ în conferinţă, cu ocasiunea acestor serbărĭ iubilare, îşĭ esprimă la protocol neţĕrmuritul lor devotament, fidelitate şi supunere omagială faţă de Escel. Sa Dr. Ioan Szabó Episc. diecesan.

După aceea Iacob Marga, preot în Zalha îşĭ cetesce disertaţia „Iubileul de 200 anĭ al s. Unirĭ", care a fost ascultată cu multă atenţiune.

Venind la ordinea zileĭ propunerile. Pachomiŭ Pop, preot în Lozna-mare propune conferinţeĭ, să se rôge Veneratul Ordinariat, ca să facă paşiĭ necesarĭ şi se esopereze de la În. Ministeriŭ de culte şi instr. publică ca ajutul de stat, ce se distribuesce preoţilor illegal să se concrédă exclusive Vener. Ordinariat spre distribuire legală între preoţĭ şi în cât va fi posibil luând de basă venitele statorite prin comisiunea censurătôre de congruă, cu atât maĭ vîrtos, că În. Ministeriŭ considerând maĭ mult la ţinuta politică şi patronagiul unor indivіḑĭ cu influenţă şi maĭ mult la informaţiunile sinistre ale subalternilor sĕĭ, nu privesce nicĭ de cum meritele pe terenul bisericesc al preoţilor, nicĭ venitele debile parochialĭ şi alte circumstăţiĭ basate ale acestora, — şi ast fel se întîmplă, că unor preoţĭ li-se asignéză o sumă enórmă, altora o sumă fôrte bagatelă — pentru care nicĭ nu merită să se mânjéscă cu acest ajut — şi altora nu li-se asignéză chiar nimic, ba ce e maĭ mult, acest ajutor de comun se acórdă unor preoţĭ-moralişti în stare materială bună şi fără familie, pe când uniĭ teologĭ absolvaţĭ şi meritaţĭ pe cariera preoţéscă şi cu familie grea nu capĕtă nimic.

Conferinţa unanim află fôrte la loc propunerea acésta, aprôbă tôte motivele indicate şi primesce propunerea, rôgă dar pe Preaveneratul Ordinariat, ca conform proceduri din diecesa Lugosuluĭ să se concrédă şi în diecesa nôstră exclusive Vener. Ordinariat distribuirea ajutuluĭ de stat.

Pachomiŭ Pop propune conferinţeĭ maĭ departe, să se rôge Veneratul Ordinariat, ca să atragă atenţiunea cleruluĭ diecesan faţă de Literile dimisoriale, ce se edaŭ prin preotul mireluĭ, când sponsul încheie Sacramentul Căsătorieĭ cu sponsă din altă comună, de óre ce se întîmplă, cu deosebire în tractele vecine, că preotul mireseĭ — unde se îndeplinesce actul cununieĭ — nu pretinde de la mire Litere dimisoriale, ci îĭ cunună simpliciter pe basa adeverinţeĭ de la matriculantul civil, ceea ce e fôrte mare greşélă, cu atât maĭ vîrtos, că între mirĭ pot subversa impedimente canonice, carĭ opresc s. taină a cununieĭ şi carĭ legea civilă nu le cunósce; şi mirele pôte merge la cununie nemărturisit şi necuminecat, şi considerând că legile şi ordinaţiunile bisericescĭ şi după întroducerea căsătorieĭ civile aŭ rĕmas nestrămutate şi neatinse rôgă pe membriĭ conferinţeĭ să priméscă propunerea acésta.

Conferinţa primesce propunerea acésta şi rôgă pe Veneratul Ordinariat ca prin un cercular către clerul din întréga diecesă, să reîmprôspete în memorie datorinţa preoţilor faţă de Literile dimisoriale.

Iacob Marga aduce pe tapet diversitatea stolelor şi propune să se rôge Veneratul Ordinariat să facă paşiĭ necesarĭ ca să se întroducă uniformitatea şi egalitatea în tôte parochiile faţă de competinţele stolarĭ.

Pertactându-se apoĭ şi alte chestiunĭ venite la ordinea zileĭ, se decide în urmă ca conferinţa venitôre de primăvara să se ţină în Zalha. Presidele propune că pe venitor nu după ss. Pascĭ să se ţină conferinţa de primăvară, ci în Postul Paresemilor, care timp e maĭ acomodat şi pentru preoţiĭ tractualĭ de a se putea mărturisi.

Membriĭ conferinţeĭ aprôbă propunerea. De concionator la conferinţa venitôre se alege Nicolaŭ Popoviciŭ şi de disertante Alecsandru Florian.

Din încrederea conferinţeĭ:

Pachomiŭ Pop
notar tractual.

NOUTĂŢĬ.

Din Archidiecesă. Rsm. Dr. *Aug. Bunea* can. mitrop. a fost numit inspector şcolastic archid. — On. *Vasile Urzică*, a fost absolvat de la admin. parochieĭ Blăşel şi numit cooperator în Varviz, tr. Giurgeŭ.

Faptă nobilă. Primim următôrele şire: „Prea onorată redacţiune! Vĕ rog să bine voiţĭ a inregistra noul act de pietate creştinéscă sĕvîrşit de Alteţa Sa Dna Mileva Naco ducésă de San Marco. Numita ducésă s'a îndurat adecă a-mĭ întinde mână de ajutor la împuţinarea concubinatelor, provĕḑind cu îmbrăcăminte de sĕrbătôre pe ceĭ ce de scusă aduceaŭ miseria, şi suportând spesele recerute la procurarea documintelor prescrisĕ de legile civile bisericescĭ. Ast fel în decursul acestuĭ an s'aŭ cununat 12 părechĭ gr. cat. cu spele Alteţeĭ sale. Pe lângă aceea prin ordinul sĕŭ, ca în funcţiune orĭ în serviţiŭ la dominiul dênseĭ să nu pôtă fi nime aplicat dacă e concubinar, a dat îndemn a să căsători pe lege şi alţĭ concubinarĭ. Ar maĭ fi de dorit ca la nicĭ o comună politică să nu pôtă fi aplicaţĭ concubinarĭ publicĭ. Atuncĭ maĭ iute s'ar trezi în ómenĭ resimţul şi dispreţul către acest viţ." Comloşul-mare la 23 Octobre 1900. *Dr. Laurean Luca* protop.

Constituirĭ. Societatea „Inocenţiŭ M. Clain" a teologilor românĭ gr. cat. din Blaş s'a constituit pe anul societar 1900/901 în modul următor: president Petru Sântoma, teolog an. IV; — vicepresident Ioan Sever Frăţilă, teol. an. III; — secretar Iacob C. Domşa, teol. an. IV; — cassar Valer Vêrv, teol. an. III; — controlor Traian German, teol. an. II; — archivar Carol Ignat, teol. an. III; — bibliotecar Niculaŭ Ticaciŭ, teol. an II; — notar Iulian Aldica, teol. an. I. Membri în comisia supra-critisătôre: Aron S. Niculaŭ, teol. an. IV; Octavian Popa, teol. an. I.

Şcolastic. Adunarea generală a despărţ, Mediaş a reun. învĕţ. archid. se va ţinĕ la 8. Nov. n. c. în *Mórdeş*.

„România-Jună" valorosul ziar naţional independent, ce apărea la Bucurescĭ, anunţă în nrl 299. de la 9 Oct. v. că îşĭ va întrerumpe de o cam dată apariţia proprobabil până pe la 15. Nov. spre a să organisa din noŭ. — Regretăm fôrte mult chiar şi suspendarea provisoră a apariţiĭ acestuĭ escelent ziar, care a întrecut prin felul cum a fost redactat tôte ziarele fraţilor de din colo. Îĭ dorim din inimă cât maĭ neîntârziată apariţie.

Congregaţia de tômnă a comitatuluĭ Alba-infer. e convocată pe 30. Oct. în Aiud. La ordinea zileĭ 57. puncte, multe de un deosebit interes şi pentru românĭ.

Loteria caseĭ naţionale s'a tras la 20 crt. În numĕrul viitor vom publica lista numerilor ieşiţĭ. Şi până atuncĭ spunem, că suma de 10,000 cor. a căḑut asupra nruluĭ 28621, care a fost proprietatea Asociaţiuniĭ.

Gimnas la Abrud. Prin munţiĭ apusenĭ s'aŭ pus la cale o mişcare patriotică, cu scopul, să se esopereze înfiinţarea unuĭ gimnas de stat în Abrud. Mişcarea a fost iniţiată de cercurile oficialilor magiarĭ, carĭ cer acum şi aderarea românilor. Zilele acestea o deputaţie constătătôre din 12 persône, între carĭ probabil sînt şi doĭ românĭ, aŭ fost la comitele suprem şi vicecomitele comitatuluĭ Alba inf. De la Aiud aŭ plecat la Pesta unde se vor presenta la ministrul de culte, de finanţe şi de comerciŭ, rugându-se pentru sprijin.

De la Sinod. În vitrina librărieĭ nôstre se pot vedea zilnic câteva tablourĭ frumos esecutate, fotografiate cu ocasia Sinoduluĭ. Unul din tablourile acestea represintă pe membriĭ Sinoduluĭ postaţĭ înaintea reşedinţiĭ mitropolitane, în front Mitropolitul încunjurat de P. P. S. S. Archiereĭ şi la spate ceĭalalţĭ membriĭ. Tabloul acesta are dôuĕ variante. Altul înfăţişéză pe Mitropolitul, Episc. Pavel şi Radu, venind de la biserică, şi alta pe Ep. Szabó cu Dr Marcu în trăsură, amêndôuĕ sînt fotografiĭ momentane. Celea dintâiŭ se pot procura à 3 fl., ér celealalte à 1 fl. Se maĭ vede tot acolo fotografia escelentă a Esc. Sale. Mitropolitul are pe cap camilafca şi în mână cârja pastorală. Costă şi acésta 1 fl.

Necrolog. O telegramă scurtă din Roma, anunţă mórtea msgn. *Iosif Sembratoviciŭ*, fost episcop gr. cat. de Lemberg.

† *Ioan Pop* asesor consistorial, protopop onorar, parochul Odoreuluĭ şi preot iubilar, a repausat în 23 c. în etate de 91 anĭ, în anul al 64-lea al preoţieĭ.

În vecĭ amintirea lor!

PARTE SCIINȚIFICĂ-LITERARĂ.

Mama sfîntuluĭ Augustin.

VIII.

(Continuare.)

Între acestea înse pe Monica nimic nu o maĭ reținea. Orĭ pentru că în epistolele ultime ale luĭ Augustin s'a reoglindat tare tristeța sufletuluĭ luĭ, orĭ pentru că Monica în propria-ĭ inimă de mamă a presimțit oftările tăĭnuite ale inimeĭ fiuluĭ sĕŭ: ea s'a hotărît să călătorĕscă la el. Lungă călătorie și urîciósă! A trebuit să trĕcă peste tótă marea mediterană, a trebuit să-șĭ părăsĕscă patria, casa, datinile și fiind că era sĕracă, cine scie nu a trebuit să-șĭ vîndă și puținul, ce-l avea, ca să-șĭ acopere spesele de călătorie? Dară este óre sacrificiŭ, care se rețină cândva pe o mamă, cu deosebire dacă acéstă mamă e o sfîntă?

Monica la anul 385 îmbarcă, probabil tocmaĭ în acela-șĭ port, unde fiul sĕŭ o părăsise cu 5 anĭ înainte de acésta, și dacă a avut timp fără îndoiélă s'a și rugat în mica capelă a sfîntuluĭ Ciprian, unde petrecuse atuncĭ o nópte așa de dureróșă. De sigur s'a rugat luĭ Dumnezeŭ să-ĭ concĕdă a-șĭ maĭ vedé o dată fiul și ce-l maĭ mult a-l puté mângâia și întórce.

La început se părea, că Dumnezeŭ nu ar voi, să-ĭ facă parte de bucuria revederiĭ fiuluĭ sĕŭ. Pentru că abia perdu din vedere țĕrmurul Africeĭ și erupse o furtună îngrozitóre. Marea era rĕscobolită până în fund, valurĭ amenințătóre se aruncaŭ asupra năiĭ și o isbiaŭ cu vuĭet sĕlbatic. Întreg echipajul tremura. Chiar și matroziĭ s'aŭ înfiorat, numaĭ Monica nu se temea. Cum? Puté-s'ar, să piĕră ea înainte de a-șĭ revedé fiul? Împedeca-o-ar óre Dumnezeŭ în convîrtirea luĭ Augustin? Ea vedea bine, simția chiar în adêncul inimeĭ sale de mamă, în sufletul sĕŭ creștinesc și sfînt, că acésta e cu neputință! Stând ast fel pe podul năiĭ, liniștită și sigură îmbărbăta pe matrozĭ și le spunea într'un ton, ce pĕtrundea inima fie căruia, că furtuna nu peste mult va înceta, și că vor ajunge norocoșĭ la țĕrmure. Și întru adevĕr, — vîntul nu peste mult se liniști și când se împrăștiară norii, eĭ vĕdură țĕrmuriĭ seninĭ aĭ Italieĭ. [1])

Monica în dată grăbi la Roma. Ardea de dorul de a îmbrățoșa pe fiul sĕŭ și de a-ĭ cunósce starea sufletĕscă. Dar închipuiți-vĕ mărimea dureriĭ eĭ! Sosind în Roma, pe Augustin nu-l află, el călătorise deja la Milan.

Trebue să presupunem, că Monica a încunjurat fără voie epistola Augustin, în care o încunoscința despre plecarea sa, pentru că e imposibil a admite, că un fiŭ, care atât de delicat îșĭ iubia pe mamă-sa să nu o fi însciințat despre acéstă intențiune a sa, ba e probabil, că chiar epistolele pline de tristeță, desperare și nehotărîre ale luĭ Augustin, în carĭ comunică mameĭ sale, că nu voiesce să rĕmână maĭ mult în Roma, că și-a închis școla și că se mută în Milan, e probabil zic, că acestea epistole mișcând adênc sufletul Moniceĭ o aŭ înduplecat și la plecarea așa de grabnică.

Afacerea de la Milan fu cam pripită. Augustin a fost plecat iute într'acolo, — după ce a însciințat pe scurt pe mamă-sa despre starea lucruluĭ, fără să-ĭ fi trecut prin minte, că dóră mamă-sa ar vrea să vină după el, cu atât maĭ puțin, că dóră a și plecat deja.

Orĭ cât de tare o descuragia pe Monica pedeca neașteptată, ea îndată a fost gata cu nóua-ĭ hotărîre. Milanul zace în o depărtare de 200 de mile de la Roma și calea conduce peste munții Apeninĭ, dar ce-ĭ asta pe lângă calea înc'odată așa de lungă pe o mare furtunósă? Plecă decĭ plină de dor, însoțită între ostenelele acesteĭ marĭ călĕtoriĭ de credința neclătită, că-șĭ va revedé fiul și îl va întórce la Dumnezeŭ.

Pentru a fi cineva pĕtruns de o credință așa de tare e destul a fi mamă și a iubi pe Dumnezeŭ maĭ pe sus de tóte. În casul acesta însu-șĭ Dumnezeŭ a mărit credința în inima femeiĭ demne de admirat, ca nimic să nu o pótă împedeca. Pentru că ea era de lipsă să fie lângă fiul sĕŭ! Augustin ajunse în crisa cea maĭ mare, ce premerge renasceriĭ spre credință, era gata a-șĭ rĕscumpĕra fericirea credințeĭ prin o agonia cu mult maĭ durerósă, de cât cele de până acum. Într'un timp ca acesta Monica nu putea lipsi, ea trebuia să dea fiuluĭ sĕŭ ultimul și cel maĭ de căpetenie ajutor.

După atâția anĭ de temere, neliniște și de lacrimĭ, Dumnezeŭ în fine a hotărît, că va mângâia pe șerbitórea sa. Étă pentru ce o a condus în Milan, chiar în óră, când Augustin se ridica din întunecime, ca să între în lumină. Mult a suferit ea pentru fiul sĕŭ, a fost decĭ demnă să fie de față și la reînvierea și mărirea luĭ.

IX.

Crisa ultimă. — Prăpastia cea maĭ adêncă. — Monica chiĕmă în ajutoriŭ pe s. Ambrosie și îșĭ duplică zelul.

384—386.

Într'acestea Augustin ajunse în Milan și în periculósa stare sufletĕscă descrisă în capitlul precedent îșĭ ocupă catedra de retorică. El căuta adevĕrul pretutindenĭ, dar nu îl află nicăirĭ, îl iubia încă, dar desperă de aflarea luĭ și ajunse la convingerea desperată, că: acela e cel maĭ înțelept, — care dubitĕză de tóte. Și acéstă e prăpastia cea din urmă, cu mult maĭ adêncă de cât cele alalte, cu mult maĭ întunecată și maĭ puțin vrednică de el, în care totușĭ s'a sbătut doĭ anĭ întregĭ, și din care, spre marea luĭ norocire eșĭ creștin; pentru că dacă nu reușia ast fel, s'ar fi dobitocit de tot. Și tocmaĭ pentru că el atuncĭ era în pericolele cele maĭ marĭ, a trimis Dumnezeŭ la dênsul pe Monica, ca să-ĭ ajute întru a afla calea adevĕruluĭ.

Dar orĭ și cât de necesară fu pentru Augustin presența mameĭ sale, în acest moment critic ea singură nu-ĭ putea fi destul. Inima mameĭ constă din curățenie, fragedime și energiă, — și totușĭ cutez a zice, că ea nu este nicĭ destul de tare, nicĭ destul de curată, ca să-șĭ pótă renasce fiiĭ spre lumina cea cerĕscă. La acéstă lucrare divină se recere un suflet, care prin consacrare a primit o maĭ mare putere de viĕță și de reînviere.

Ceea ce începe mama prin lacrimile sale, îndeplinesce preotul prin autoritatea și sângele luĭ Isus Christos. Și cu cât s'a cufundat maĭ adênc în prăpastiă, cel ce trebue scăpat, cu o atât maĭ delicată îngrijire alege Dumnezeŭ pe mama creștină și pe preot, carĭ împreună trebue să conlucre la acéstă vindecare sublimă. Étă, din ce causă, Dumnezeŭ după ce a dat luĭ Augustin pe sfînta Monică, a dispus spre bincle luĭ tot atuncĭ și pe sfîntul Ambrosie.

Acest sfînt episcop par'că anume a fost creat, ca să înțelégă starea sufletĕscă a acestuĭ tinĕr neliniștit, trist și înflăcărat, care pe o formă era gata: a *înflori* saŭ a *vestezi*, după cum ar fi fost influințat. Ambrosiŭ și-a petrecut tinereța în lume, între miĭ de greutățĭ și studiĭ: în acésta convenia el cu Augustin. Apoĭ și el s'a fost dedicat studiuluĭ oratorieĭ, și de tinĕr îșĭ eluptă un renume strălucit la tribunal: acésta e a dóua trăsură comună cu Augustin. În fine și dînsul, fiul uneĭ mame creștine, asemenea luĭ Augustin, până peste 30 de anĭ a fost un simplu catechumen; cu tóte acestea trebue să ne grăbim a spune, că Ambrosiŭ ca catechumen n'a avut parte nicĭ de îndoielile, nicĭ de escesele, nicĭ de rătĕcirile luĭ Augustin. Și dóră tocmaĭ acésta a mărit simpatia lor. Fiind că pentru a te alipi cu blândĕță de o inimă pĕcătósă, pentru a simți adênc și cu gingășiă turburările durerose ale unuĭ suflet, e bine, câte odată e *maĭ* bine, a fi trăit tot deuna în seninătate, în lumină și în pace sufletĕscă. Ast fel aceste dóuĕ viețĭ până la vîrsta de 30 anĭ aveaŭ o minunată asemĕnare întru tóte, afară de pĕcat. Atuncĭ înse o întîmplare neprevĕdută schimbă de odată cursul viețiĭ luĭ Ambrosiŭ. Scaunul episcopesc din Milan devenise vacant. La alegere se luptaŭ dóuĕ partide și încă cu atâta foc, în cât alegerea s'ar fi putut termina cu vĕrsare de sânge. Ambrosiŭ, ca prefect al orașuluĭ se presenta în biserică spre a susține ordinea. Pe când el vorbesce către popor cu o elocință nimitóre, se aude de odată o vóce de copil strigând: *„Ambrosiŭ episcop! Ambrosiŭ episcop!“* Cuvintele acestea nevinovate păreaŭ că sînt venite din ceriŭ. Se audiră nesfârșite aprobărĭ — și cele dóuĕ partide se învoiră a-l pune pe Ambrosiŭ de episcop în Milan.

Ast fel Ambrosiŭ carele până aci era numaĭ catechumen se boteză, și după ce petrecu opt zile în singurătate, în rugăciunĭ și lacrimĭ, fu chirotonit maĭ întâiŭ de preot, după aceea imediat la 7 Decembre anul 374 de episcop. [1]) Ca și o flóre care nu aștĕpta de cât ultima radă de sóre ca să-șĭ reverse tot parfumul sĕŭ, ast fel și Ambrosiŭ numaĭ în urma efectuluĭ ce l'a produs consacrarea sa de episcop s'a desvoltat pe deplin. Toțĭ tesauriĭ inimeĭ sale nobile eșiră la lumină. Era *episcop* și tot odată și *bărbat de stat*, se ocupa și cu sufletele și cu afacerile statuluĭ; trăia în lume ca aceleia să-ĭ câștige pace; trăia onóreĭ ca să-ĭ câștige respect și înaintea principilor desfrênațĭ; se închidea óre întregĭ cu pĕcătoșiĭ, pe carĭ îĭ moia cu lacrimile sale; regilor le trimitea interpelărĭ aspre și cutezătóre, compunea cântece de o melodiă curată, răpitóre pentru vergurele consacrate luĭ Dumnezeŭ; el era omul tuturora fără deosebire de vrîstă saŭ stare, în orĭ ce nĕcas s'ar fi aflat, cu orĭ ce vîrtute ar fi fost înzestrat cineva. Era episcop după placul luĭ Dumnezeŭ, și lumea de atuncĭ a fost fericită că l'a aflat.

Tóte acestea înse-s numaĭ preludiul viețiĭ luĭ. Crescênd din zi în zi în sfînțeniă el se pregătia pentru dóuĕ fapte neprevĕdute, pentru carĭ esclusiv póte l'a înălțat Dumnezeŭ atât de sus, și carĭ aveaŭ să-ĭ încunune fruntea cu o aureolă neperitóre.

(Va urma.)

---

[1]) Confess. l. VI. c. 1.

[1]) Și biserica nóstră serbĕză, la 7 Dec. amintirea sfîntuluĭ Ambrosiŭ. Étă »condacul« aceleĭ zile: »Cu dumnezeescĭ invĕțăturĭ strălucind aĭ întunecat înșelăciunea luĭ Ariŭ, cunoscĕtoriule sfinte și pastoriule Ambrosie: că minunĭ făcĕnd cu puterea Spirituluĭ, feliurĭ de patimĭ arĕtat aĭ vindecat, Părinte cuvióse: rógă pe Christos Dumnezeŭ să se mântuiĕscă sufletele nóstre.« *Traducĕt.*

Pastorala

adresată Clerului și poporului Provinciei metropolitane cu ocasia iubileului ducentenar al Sf. Unirî cu biserica Romeî.

(Continuare.)

II.

Vêdut-am, o, preaiubiţilor noştri fraţî şi fiî, carî sînt strălucirile bisericeî luî Christos, şi unde şi care este adevĕrata sa biserică, şi audit-am din profetul Isaia, că la acésta sfîntă biserică, la muntele Domnuluî vor alerga tóte neamurile pămîntuluî. Eî bine, printre aceste neamurî de Dumnezeŭ binecuvîntate, a fost şi scump neamul nostru românesc, chiar de la începutul colonisăriî şi aşezăriî sale prin împĕratul Traian pe aceste plaiurî întinse şi frumóse. — după cum fac mărturie maî multe urme istorice, carî ni-aŭ rĕmas despre acelea vremurî depărtate.

Cât pentru raporturile hierarchice bisericescî ale românilor, aşişderea nu lipsesc documente, din carî ştim, că eî aŭ stat nu numaî în legătură cu scaunul sfîntuluî Petru, ca uniî ce aparţineaŭ la unitatea bisericeî luî Christos, ci chiar şi sub respectul iurisdicţiuniî parochiale se aflaŭ în dependenţă de el, la început prin mijlocirea archiepiscopuluî din Tesalonica, apoî prin a aceluî din Prima-Iustiniana, maî târziŭ Ochrida — carî amêndoî aŭ fost tot odată şi Vicarî aî Sfîntuluî Scaun Apostolic al Romeî. Din causa deselor invasiunî ale barbarilor înse, pe cum şi din causa depărtăriî de Roma, aceste raporturî ale bisericeî românescî cu Scaunul Sfîntuluî Petru n'aŭ putut avea acele resultate dorite, ce cu siguranţă le-ar fi avut în alte împrejurărî maî bune. Pe cum în celelalte privinţe, aşa şi în cele bisericescî invasiunile barbare cu îmbelşugare aŭ împrăştiat tóte amărăciunile pustiiriî peste instituţiunile sacre ale străbunilor noştri. Ast fel sfîntul Ieronim din veacul al patrulea după ce ne spune, că eraŭ maî bine de dóuĕ-zecî de anî de când curgea prin aceste invasiunî sângele roman în ţinuturile nóstre, adauge, că să prindeaŭ episcopiî, să ucideaŭ preoţiî, să dărîmaŭ bisericile şi altarele luî Christos se schimbaŭ în ieslea cailor, să împrăştiaŭ móştele martirilor, şi pretutindenea să vedeaŭ înfiorătóre urme de durere, de gĕmĕt şi de mórte [1]). Pe lângă acestea, ridicându-se Patriarchia din Constantinopol, biserica românilor pe încetul şi pe nesimţite ajunge a se vedea scósă din legătura hierarchică-patriarchală către Roma, spre a fi supusă nouluî patriarchat de pe ţĕrmuriî Bosforuluî. Dacă pe scaunul, împodobit o dată cu atâta glorie şi mărire de bărbaţî ca Ioan Gură-de-aur şi Gregorie Nazianzenul, ar fi urmat tot Archiereî şi Patriarchî purure conduşî de Spiritul Domnuluî, aceea schimbare n'ar fi cuprins în sine nimica rĕŭ pentru biserica românéscă, deşi legătura hierarchică dintâiŭ era maî potrivită cu tradiţiunile poporuluî sĕŭ. Cu timpul înse printre urmaşiî luî Ioan Gură-de-aur şi împrejurul lor s'aŭ ivit alt fel de ómenî, stăpâniţî de spiritul împărecheriî, contrar spirituluî Domnuluî, carî sub fel şi fel de preteste neîntemeiate, aŭ cufundat Orientul, şi în consecinţă funestă şi biserica românilor, întru durerósa şi deplorabila schismă saŭ desbinare de biserica Romeî. Acésta s'a întîmplat în mod definitiv în veacul al unsprezecelea prin nesocotita lucrare a Patriarchuluî din Constantinopol, cu numele Michail Cerularie, căruia trist ajutor i-s'a făcut Leon Archiepiscopul Ochrideî, de unde maî de aprópe atârnaŭ şi bisericile românilor. Nenorocirea causată prin îndeplinita schismă bisericilor orientale, a fost fórte mare, ba cea maî mare dintre tóte câte pot atinge o biserică particulară; pentru că prin aceea ele se rump de unitatea esenţială şi nedespărţită a bisericeî luî Christos, şi rupte fiind de trunchiul lor firesc, ne spune s. Ciprian ce sórte le rĕmâne, acolo, unde ne arată maî întâiŭ cum se împacă unitatea bisericeî cu diversitatea riturilor: Multe sînt razele sóreluî, scrie dênsul, dar lumina una este; multe sînt ramurile arboreluî, dar unul este trunchiul prins cu tăria rădăcinilor sale de pămînt; şi dintr'o singură sorginte curg maî multe rîuleţe, îmbelşugare arătând prin mulţimea lor, dar unitatea le rĕmâne după al lor început. Desparte razele de sóre, şi lumina pe ele nu le va urma; taie ramura din arbore, şi ea uscată va fi; abate rîuleţele de la sorginte, şi ele uscate se vor afla [1]). Pentru aceea s. Pavel, în numele Domnuluî nostru Isus Christos, a rugat pe creştiniî din Corint ca să nu fie întru eî împărecherî [2]); ér la ss. părinţî necruţată este condemnarea peste toţî ceî ce s'ar încerca a rumpe cămaşa cea necusută a luî Christos, peste toţî ceî ce s'ar desbina de la unitatea bisericeî luî. — Constatând gravitatea uneî asemenea calamităţî pentru o biserică particulară, noî îndreptăţită socotim tot odată părerea istoricilor noştri bisericescî, după care, desbinarea strămoşilor noştri de centrul unităţiî creştine, a fost maî mult numaî materială, de cât formală; de óre ce nicî o urmă nu ne-a rĕmas despre aceea, că eî ar fi luat parte activă la îndeplinirea lucrăriî luî Cerularie, ci întréga desbinare şi-a întins întunecatele sale umbre peste biserica lor fără de veste, şi maî mult numaî prin vitregia timpurilor, de cât prin conlucrarea lor. Orî cum ar fi fost înse, faptul este dureros, că din aceeaşi sorginte amară o mulţime de alte nenorocirî aŭ maî isvorît şi aŭ trecut peste aî noştri străbunî. Este sarcina istoricilor noştri a arĕta maî de aprópe întinderea şi mărimea acestor nenorocirî. Atâta înse vom aminti şi noî ca în trécăt, că de vreme ce elementul latin din apus sub conducerea şi influenţa Romeî-creştine se ridică din ruinele decadenţeî şi se avêntă spre o nóuă viaţă maî robustă, maî sănătósă şi spre o civilisaţiune maî strălucită şi maî temeinică de cât tóte celelalte vechî, — pe atuncî acelaşî element latin, străplântat în Orient, orî dispare, orî în anumite timpurî abia dă semne de viaţă prin glasul dureriî, ce pare că se aude repeţind cu Psalmistul: Înstrĕinat am fost fraţilor meî şi nemernic fiilor maiciî mele! [3]). Ca şi cum ar fi presimţit aşa dar aceste calamităţî, uniî episcopî de aî latinilor din Orient, ast fel s'aŭ plâns pe la mijlocul veaculuî al şeselea către Papa Bonifaciŭ II: „Silinţa grecilor este, ca să ne supună pe noî nenorociţiî bisericeî cetăţiî împĕrătescî; pentru carî tóte tânguindu-ne ziua şi nóptea vărsăm lacrămî Domnuluî Christos, şi ne rugăm pentru bătrîneţele nóstre, să nu suferiţî, ca să fim daţî în mânile lor" [4]).

Făcutu-s'aŭ în cursul vremurilor maî multe încercărî pentru reunirea bisericilor, şi prin aceea pentru îndreptarea şi încetarea calamităţilor desbinăriî, atât în genere din partea Orientalilor, cât şi în deosebî din partea românilor, ér Pontificiî romanî necontenit s'aŭ străduit a încuragia şi sprigini aceste încercărî salutare, de fapt înse resultate statornicite numaî în mĕsurî fórte restrînse s'aŭ vĕdut. Cea maî însemnată dintre tóte aceste încercărî a fost ceea ce s'a făcut în Sinodul ecumenic de la Florenţa, încheiat la anul 1439, şi la care a luat parte şi a subscris decretul de Unire şi Dămian mitropolitul Moldoveî, însoţit de protopopul Constantin. Deşi nicî unirea sevîrşită acolo, după cele maî amenunţite discusiunî şi în mijlocul celeî maî marî însufleţirî a părinţilor din apus şi din rĕsărit, n'a avut dorita sórte a statornicieî, totuşî decretul de Unire adus de acest sinod a rĕmas şi este de cea maî mare importanţă, ca unul carele de atuncî în cóce a format şi formézâ temeiul tuturor tratativelor de unire a părinţilor noştri. Prin acest decret se definesc cele patru puncte dogmatice, în carî orientaliî eraŭ desbinaţî de apusenî, şi spre a face amintire deosebită, privitor la primatul Pontificeluî Roman se hotăresce, că dênsul este următorul stuluî Petru, Principeluî Apostolilor, adevĕratul Vicar al luî Christos şi Capul întregiî Bisericî, Părintele şi Învĕţătorul tuturor creştinilor, şi că luî în persóna fericituluî Petru de D. N. Isus Christos i-s'a dat deplina putere de a pasce, de a conduce şi de a ocârmui biserica întrégă, după cum se cuprinde şi în actele sinódelor şi în ss. canóne. După aceea, tot în legătură cu acest punct dogmatic, se stabilesce ordinea Patriarchilor din Orient, avênd cel din Constantinopol locul al doilea după Pontificele Dimian, şi apoî se adauge că aŭ să rĕmână salvate tóte privilegiile şi drepturile acelora, adecă ale Orientalilor.

După veacurî întregî de amară pribegire a bisericeî românescî, îndeosebî din părţile nóstre, carea maî de aprópe ne interesézâ, de la centrul unităţiî creştine, şi tot odată de la leagănul naţiuneî române, provedinţa dumnezeéscă, tocmaî când aceeaşî biserică era maî tare ameninţată de pericolul de a i-se schimba chiar firea şi forma sa orientală, s'a îndurat a vĕrsa maî mult lumina daruluî peste dênsa, a-î întinde ajutor şi a o îndrepta iarăşî pe calea mântuiriî, readucêndu-o la unitatea bisericeî luî Christos.

Ajungênd în adevĕr la anul 1690 Ardealul sub stăpânirea preaglorióseî Case, domnitóre de Habsburg împĕratul Leopold, mişcat de iubire înflăcărată pentru mărirea bisericeî luî Christos, şi tot odată vrênd a uşura şi sórtea românilor şi a preoţilor, maî virtos prin mijlocirea cardinaluluî Leopold de Kollonich şi a părinţilor din societatea luî Isus, — le dădu să înţelégă, că de fapt graţia împĕrătéscă să va vĕrsa peste eî, dacă s'ar îndupleca a primi unirea cu biserica catolică. Cunoscênd dar mitropolitul Teofil nobilele intenţiunî împĕrătescî, în Sinodul ţinut în Alba-Iulia în luna luî Februar 1697, după ce a arătat lipsurile, nĕcasurile şi persecuţiunile bisericeî românescî, ér pe de o altă parte după ce a espus folósele Uniriî şi şi-a făcut reservele pentru păstrarea rituluî şi a disciplineî orientale, la olaltă cu clerul adunat a adus carte de mărturie, în care zic: „cu o inimă am aşezat, ca să ne întórcem în sînul sfinteî maice bisericî romano-catolice, şi éraşî să ne unim cu ea, tóte acele primindu-le, mărturisîndu-le şi credêndu-le, carî ea le primesce, le mărturisesce şi le crede. Şi maî întâiŭ mărturisim acele patru puncturî, în care până acum neam împărechiat:

a) Cunóscem, cumcă Papa de la Roma este cap vĕdut a tótă biserica luî Christos, carea peste tótă lumea e lăţită;

b) Mărturisîm, cumcă afară de ceriŭ, scaunul celor fericiţî, şi afară de iad, temniţa celor osêndiţî, al treilea loc este, în care sufletele cele ce încă nu sînt curăţite, se ţin şi curăţesc;

c) Cumcă pânea azimă este destulă materie a cineî Domnuluî şi a jertfeî liturgice, nu ne îndoim;

d) Credem, cumcă Duhul sfînt a treia faţă în Treime, de la Tatăl şi de la Fiul purcede. Şi primim, mărturisim şi credem tóte celelalte, care sfînta Maică biserică romano-catolică primesce, mărturisesce şi crede". — Tot odată Mitropolitul cu Sinodul aŭ formulat şi punctele de rugare către Împĕratul pentru estinderea privilegiilor, de carî se bucuraŭ preoţiî religiunilor recepte din Ardeal, şi la preoţiî românescî. După publicarea decretuluî de unire, ceia ce nu vedeaŭ cu ochî bunî renascerea bisericeî nóstre pe cum şi întărirea catolicismuluî, mişcat'aŭ tóte pietrile pentru zădărnicirea întregiî lucrărî. Acésta a fost causa, de actul de sub Mitropolitul Teofil a trebuit să se reînnoéscă sub următoriul sĕŭ Atanasie prin cărţile de mărturie ale Sinódelor de la 1698 şi 1700.

(Va urma.)

[1]) In Epitaphio Nepotiani.

[1]) De Unitate Eccles. n. 5.
[2]) 1 Cor. 1, 10.
[3]) Ps. 68, 9.
[4]) Baron. a. 531.

Bibliografie.

A apărut:

Gramatica română. pentru şcólele primare de Ioan Petran, Partea II pentru cl. IV Arad 1900. preţul 60 b.

Din Istoria Românilor. Episcopul Ioan Inocenţiŭ Klein, de Dr. Augustin Bunea, Blaş 1900, Opul acesta nu este o carte numaĭ de istorie bisericéscă, ci o istorie completă a vieţiĭ politice, religióse, culturale şi sociale a Românilor de pe timpul episcopuluĭ Klein. şi pentru aceea se recomandă nu numaĭ celor ce se intereséză de istoria bisericéscă, ci tuturor, carĭ voesc să cunóscă trecutul întreg al Românilor. Credem înse că maĭ vêrtos din nicĭ o biliotecă parochială nu ar trêbui să lipséscă.

Datinile Romanilor de la inmormîntărĭ în raport cu ale nóstre de Gavril Pop canonic, Blaş 1900. Cărticica acésta de 23 pag. e un mic studiŭ comparativ asupra datinelor la înmormîntărĭ. Costă 20 fil şi se recomandă maĭ ales studenţilor din clasele superióre. O parte din venitul curat, dl autor l'a destinat despărţ. Blaş al Asociaţiuniĭ.

Posta redacţiuniĭ.

Frate mic. Mulţumită. Va apărea în numĕrul cel maĭ apropiat.

On. *S. B. în C. l. n.* Nu se póte, e lipsită de orĭ ce interes pentru cetitoriĭ nostri.

Preao. *Dr. L. L. în C.* Am primit, vĕ mulţumim.

On. *T. R. în M.* Vom publica un apel, dar se nu vĕ faceţĭ marĭ speranţe, nu credem să ajungeţĭ la ceva. Maĭ mult în scrisóre. Salutare!

Editor şi redactor rĕspundĕtor:
Aurel C. Domşa.

Nr. 5252—1900. (29) 2—2

Escriere de concurs.

Din fundaţiunea *„Baldi“* devenind vacant un stipendiŭ de 160 coróne pe anul scol. 1900/1901, prin acésta escriem concurs la acela cu terminul de 30 Octobre n. 1900. pe lângă urmâtórele condiţiunĭ:

1. Suplicanţiĭ aŭ să dovedéscă, că sînt şcolarĭ *gimnasişti, născuţĭ din părinţĭ gr. cat. pe teritoriul actualuluĭ comitat al Clujuluĭ (Coşocneĭ).*

2. Suplicanţiĭ se alăture la concursele lor: atestat de botez. testimoniŭ de pe clasa gimnasială, ce aŭ percurs-o în anul scol. 1899/1900., testimoniŭ de frecuentare, atestat de paupertate, atestat medical.

3. Suplicele aŭ să se adreseze la subscrisul Consistor.

Blaş, din şedinţa Consistoriuluĭ archiepiscopesc gr. cat. de Alba-Iulia şi Făgăraş ţinută în 13 Octobre 1900.

Victor Mihályi de Apsia
Archiepiscop şi Mitropolit de Alba-Iulia şi Făgăraş.

Nr. 5444—1900. (30) 1—3

Escriere de concurs.

La un stipendiŭ de 340 coróne din fundaţiunea fericituluĭ canonic *Elie Vlassa* se escrie prin acésta concurs până în 15 Novembre n. 1900 pe lângă următórele condiţiunĭ:

1. La acest stipendiŭ pot concurge nu numaĭ elevĭ, ci şi eleve la vre o şcólă publică, dacă acestea pot dovedi, că sînt în legătură de consângenitate cu piul fundator.

2. Preferinţă aŭ, — pe lângă orĭ ce calcul din studiĭ, întru cât acela este cel puţin suficient. — consângeniĭ piuluĭ fundator, ér în locul al doilea fiiĭ de preoţĭ archidiecesanĭ.

3. Concurenţiĭ aŭ să alăture la cererĭ: atestat de botez. atestat de eventuală consângenitate cu fundatorul. testimoniŭ medical, testimoniŭ de pe anul scolastic espirat 1899/1900, testimoniŭ de frecuentare pe anul scol. curent, şi eventual şi testimoniŭ de paupertate, întru cât eĭ nu sînt înrudiţĭ cu fundatorul.

4. Cererile aŭ să se înainteze la acest Consistor până la terminul indicat.

Blaş, din şedinţa Consistoriuluĭ archiepiscopesc gr. cat. de Alba-Iulia şi Făgăraş ţinută în 20 Octobre 1900.

Victor Mihályi de Apsia
Archiepiscop şi Mitropolit de Alba-Iulia şi Făgăraş.

MERSUL TRENURILOR pe liniile orientale ale căiĭ ferate de stat r. u. valabil din 1 Octobre 1900.

Budapesta—Predeal

Tren de persón.	Tren de persón.	Tren accelerat		Tren de persón.	Tren accelerat	Tren de persón.
10—	8.50	2.10	pl. Viena ..... sos.	1.50	1.50	6.20
8.30	5.45	9.15	Budapesta . .	7.10	7.50	6.20
11.21	9.02	11.12	Szolnok	3.22	5.32	3.25
1.33	11.33	12 47	P. Ladány . .	12 54	3.56	1.12
3.42	1.48	2.11	sos. Oradea-mare . pl.	11.04	2.38	11.36
3.58	2.06	2.18	pl. sos.	10.44	2.31	11.17
4.38	3.03	2.50	Mezö-Telegd .	10.07	2.01	10.42
5.20	3.45	3.26	Rév	9.32	1.34	10.08
5.43	4.06		Bratca	9.11		9.50
6.31	4.52	4.16	Ciucia	8.37	12.52	9.19
7.16	5.31	4.52	B.-Huiedin . .	7.54	12.20	8.37
8.06	6.24		Ghârbeŭ	6.54		7.37
8.33	6.59	5.55	sos. Cluş . . . . . . pl.	6.13	11.01	7.—
8.50	8.30	6.11	pl. sos.	5.24	10.46	6.45
9.07	8.59	6.27	Apahida	5.02		6 27
10.14	10.29	7.26	Ghiriş	3.40	9.28	5.12
10.44	11.16	7.50	sos. Cucerdea . . . pl.	3.11	8.54	4.43
10.56	11.31	7.52	pl. sos.	3.04	8.49	4.33
11.03	11.40		Uióra	2.58		4.27
11.12	11.50		Vinţul de sus .	2.51		4.20
11.34	12.20	8.16	Aiud	2.29	8.23	3.59
11.52	12.46	8.32	sos. Teiuş . . . . . pl.	2.07	8.06	3.38
12.24	1.43	8.37	pl. sos.	1.42	8.00	3.02
12.53	2.17		Crăciunel . . .	1.09		2.36
1.02	2.26	9.05	Blaş-Kükülőszög . .	12.56	7.34	2.16
1.45	3.14	9.31	Micăsasa . . .	12.11	7.08	1.44
2.01	3.33	9.43	sos. Copşa-mică . . pl.	11.50	6.56	1.25
2.15	3.48	9.47	pl. sos.	11.14	6.50	1.06
2.33	4.08	10.01	Mediaş . . .	10.55	6.37	12.49
3.04	4.45	10.25	Elisabetopol .	10.24	6.16	12.18
3.40	5.27	10.53	sos. Sighişóra . . . pl.	9.45	5.49	11.40
3.47	5.43	11.—	pl. sos.	9.35	5.42	11.33
4.03	6.08	11.12	Haşfaleŭ . . .	9.12	5.28	11.16
5.35	7.54	12 26	Homorod . . .	7.44	4.23	10.03
6.13	8.32	12.58	Ágostonfalva .	7.03	3.50	9.22
6.43	9.09	1.16	Apaţa	6.38	3.35	8.57
7.16	9.40	1.35	Feldióra	5.58	3.15	8.27
8.—	10.25	2.09	sos. Braşov . . . . pl.	5.08	2.45	7.48
3.55		2.19	pl. sos.	9.27	2.18	5.—
4.40		3.01	Timiş	8.47	1.42	4.24
5.10		3.31	Predeal . . .	8.20	1.12	3.32
11.55		9.10	sos. Bucuresci . . . pl.	3.05	9.15	7.50

Copşa-mică—Sibiŭ—Avrig—Făgăraş

Tren de persón.	Tren de persón	Tren de persón	Tren mixt.	Tren mixt		Tren de persón.	Tren mixt	Tren de persón.	Tren de persón.	Tren de persón.
2.21	4.43	11.30	7.10		pl. Copşa mică . sos.	6.25	9.32	3.25		12.35
3.50	6.36	12.58	8.50		Ocna	5 07	8.15	1.56		11.01
4.12	7.04	1.20	9.15		sos. Sibiiu . . . . pl.	4.40	7.41	1.21		10.30
tr. m.	NumaiMarta şi Vinerea comunică.	tr. m.			pl. sos.			Circ. Marţa şi Vinerea		tr. m.
4.33		2.—					7.33			8.57
5.23		2.54			Tălmaciu-m. .		6.45			8.04
6.15		3.59			Avrig		6.01			7.15
8.34		6.35			sos. Făgăras . . . pl.		3.32			4.25
Murêş-Ludoş—Bistriţa.										
4.—	9.06	4.25			Mureş-Ludoş			6.49	7.30	
5.01	10.29	5.39			Zau			5.52	6.35	
6.57	12.48	7.19			Tagu-Budatelic			4.10	4.54	9.44
7.55	1.55				St. Mihaiu de câmpie .				3.44	8.46
8.47	3.02	Numaĭ			Lechinţa			Circ.	2.48	7.43
9.24	3.52	Marţa			S.-Măghiăruş			Marţĭ şi	2.02	6.52
10.14	4.55	comun			Bistriţa			Vinerĭ	1.16	5.55
Cucerdea — Oşorheiŭ — Regh.-săsésc.										
3 16	8.10	9.—	1.40		pl. Cucerdea . . sos.		7.42	2.38	8.30	12.31
3.57	8.51	9.42	2.32		Ludoş . . .		6.59	1.55	7.37	11.43
4.44	9.40	10.30	3.29		Cipău		6.24	1.19	6.51	10.39
5.34	10.30	11.22	4.32		sos. Oşorheiŭ . . pl.		5 30	12.25	5.43	9.30
5.45	10 42		4.50		pl. sos.			8.36	5.04	9.15
7.14	12.16		6.19		sos. Regh.-săs . pl.			7.15	3.30	7.54
Ghiriş — Turda										
7.33	10.50	5.40	10.23	6.05	Ghiriş — Turda	7.—	5.05	10.15	3 20	9.12
7.55	11.12	6.02	10.45	6.27		6.40	4.45	9.55	3.00	8.52
Alba-Iulie — Zlatna.										
4.37	9.40	4.36			Alba-Iulia—Zlatna.			7.22	11.01	6.16
7.28	12.25	7.47						5.—	8.22	3.50
Blaş — Kükülőszög — Sóvárad.										
3.25	2.48				Kükullőszog-Blaş . . .		10.23		6.50	
4.10	3.30				Sân.-Miclăuş		9.43		6.15	
4.54	4.15				Cetate-de-Baltă . . .		9 07		5 38	
5.52	5.21				D.-Sân.-Mărtin		8.25		5.--	
9.30	8.59				Sóvárad		4.45		1.20	

(Mureş-Ludoş—Bistriţa, printed vertically beside the times: "Numaĭ Luni, Joia şi Sâmbăta comun." and "Circul. Luni şi Joia".)

Notă: Órele însemnate în stânga staţiunilor sînt a se ceti de sus în jos, cele însemnate în drépta de jos în sus. — Numeriĭ încuadraţĭ cu liniĭ maĭ negre însemnéză órele de nópte.

Tipografia Seminariuluĭ archidiecesan.